

EXAMENGIDS HAVO 2023

NAAM: _____

EX. NR: _____

BONNEFANTEN COLLEGE

Eenhoornsingel 100

6216CW Maastricht

043 3541234

Informatie inzake afronding SE, Centraal Eindexamen en Diploma-uitreiking

Examengids Havo

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Aanpassingen eindexamen VO 2023	4
Tijdvakken CE 2023	4
Tijdpad voor het CE 2023	5
Laatste lessen en examentraining op school	6
Verdere hulp bij voorbereiding en planning CE	7
Tijdpad tijdens het CE	8
Rooster Centrale Examens HAVO 1e tijdvak	9
Rooster Centrale Examens HAVO 2e tijdvak	10
Toegestane Hulpmiddelen examens havo.....	11
De grafische rekenmachine.....	12
De Organisatie van het Examen HAVO	14
Algemene Regels tijdens het Examen.....	15
De Slaagnorm havo.....	16
Uitslag Centraal Eindexamen 1e tijdvak CE	17
Het 2e tijdvak.....	18
Uitslag Centraal Eindexamen 2e tijdvak CE	19
Het 3e tijdvak.....	20
Diploma uitreiking	20
Docenten / Examinatoren eindexamen 2023 HAVO.....	21
'Woordenboek Nederlands'	22

Voorwoord

Beste eindexamenkandidaten,
Geachte ouders/verzorgers,

Zoals de titel van deze brochure al aanduidt, geven wij hierin informatie over de gang van zaken vóór, tijdens en na het Centraal Examen (CE).

In de laatste weken voor het Centraal Examen wordt binnen het bestaande lesrooster door de eigen vakdocent op school een gerichte examentraining georganiseerd. Lees alle informatie grondig door en noteer belangrijke data nu al in je agenda!

Heb je na het lezen nog vragen, stel ze gerust. Je kunt hiervoor terecht bij het examensecretariaat of bij je mentor. Door misverstand of onwetendheid kunnen onherstelbare fouten gemaakt worden die achteraf makkelijk vermijdbaar waren geweest.

Let ook op mededelingen, aanvullingen of wijzigingen die via mededelingenborden of op de website gepubliceerd worden.

Alle examens worden afgenomen in het eigen schoolgebouw.

Tip: Op www.mijneindexamen.nl kun je voor het CE je eigen examenrooster samenstellen, door niveau (havo) en vakkenpakket te selecteren. Bij ieder vak worden de toegestane hulpmiddelen weergegeven, en na afname verschijnen de correctievoorschriften online. De website biedt daarnaast praktische informatie ter voorbereiding op de examens: oefenexamens, de slaag-/zakregeling, algemene regels en tips.

Voor de komende zware weken wenst het team van docenten /examinatoren alle kandidaten en hun ouders/verzorgers veel sterkte en veel succes. We hopen alle kandidaten op 6 juli a.s. een diploma te kunnen overhandigen.

Jaap Kooijman & Hans Nelissen
Secretarissen eindexamens BFC

j.kooijman@stichtinglvo.nl

h.nelissen@stichtinglvo.nl

Aanpassingen eindexamen VO 2023

Voor leerlingen die in schooljaar 2022-2023 hun eindexamen afleggen is vanwege coronamaatregelen vanuit de overheid één aanpassingen doorgevoerd. Het betreft de volgende aanpassing:

- Uitbreiding CE tijdvak 2;

Tijdvakken CE 2023

De tijdvakken van het CE zijn voor 2023 aangepast.

Hieronder een overzicht van de twee tijdvakken van het CE 2023; alle afgenomen op de eigen school.

<u>Tijdvak</u>	<u>Afnamedagen</u>	<u>Uitslag</u>
Tijdvak 1: Eerste afnames	11 mei t/m 26 mei	14 juni
Tijdvak 2: Herkansingen	19 juni t/m 30 juni	6 juli

Toelichting:

Het tweede tijdvak van het CE is uitgebreid naar tien dagen en daarmee vergelijkbaar met het eerste tijdvak.

Leerlingen die hun CE in tijdvak 1 geheel afleggen kunnen in tijdvak 2 hun herkansingen afleggen.

Tijdpad voor het CE 2023

maandag 27 maart t/m vrijdag 21 april	verplichte deelname lessen en examentraining volgens bestaande lesrooster
vanaf 24 maart en uiterlijk dinsdag 28 maart	vóór 13:00 examenkandidaten schrijven in voor herkansingen en inhaaltoetsen schoolexamens (SE) in Itslearning
woensdag 5 t/m vrijdag 7 april	afname herkansingen en inhaaltoetsen SE, geen lessen
woensdag 19 april	09:00u uitreiking definitieve SE-lijst, plus kopie, door de mentor
woensdag 19 april	uiterste inleverdatum getekende kopie rapport SE vóór 12:00u bij de mentor; geef aan als iets niet klopt
donderdag 20 april	LSD/uitstapje
vrijdag 21 april	Gala

Let op:

Na de laatste herkansingen kunnen de eindcijfers voor de schoolexamens (SE) berekend worden. Alle PTA's zijn dan afgenomen / gemaakt.

Op woensdag 19 april krijg je je officiële cijferlijst met een kopie.

Controleer alles goed, onderteken de kopie voor akkoord en lever deze in bij de je mentor (uiterlijk woensdag 19 april voor 12:00u). Mocht je fouten ontdekken in de cijferlijst, neem dan zo spoedig mogelijk contact op met teamleider Frans Maassen of examensecretaris Jaap Kooijman.

Pas door het inleveren van de ondertekende kopie vraag je je deelname aan het Centraal Examen aan! De school levert daarop de eindcijfers aan bij IBG/DUO.
Daarna is er geen enkele wijziging meer mogelijk.

NB: indien we jouw ondertekende SE-lijst onverhoopt niet ontvangen hebben, beschouwen we de cijfers op je definitieve SE-lijst als juist, en levert de school de cijfers zo aan bij DUO.

Laatste lessen en examentraining op school

Vanaf 27 maart zijn er op school -volgens rooster- lessen en examentraining door de eigen vakdocent. Tot en met 21 april is de deelname verplicht.

De opzet van de lessen en examentraining in de laatste weken is in grote lijnen als volgt:

- Tijdens de eerste bijeenkomst met de eigen vakdocent zullen de SE-toetsen uit de toetsweek besproken en geanalyseerd worden;
- Indien nodig worden –vraaggericht- leerstofonderdelen (uit het (voor)examenjaar) herhaald;
- Daarna volgt de vakspecifieke examentraining voor het CE:
 - De docent bespreekt het CE-examenprogramma van het vak en de leerling krijgt de laatste vakspecifieke instructies voor het examen;
 - Met de vakdocent wordt gewerkt aan vakspecifieke vaardigheden. De vakdocent biedt waar nodig ondersteuning qua vakkennis, vaardigheden, en aanpak;
 - De kandidaten maken een aantal profexamens. Binnen de examentraining van VO-content is het mogelijk om na afloop het eigen werk te analyseren en aan de hand van gerichte feedback verder te werken aan verbeterpunten;
 - Op grond van de hiaten en verbeterpunten kiest de leerling daarna gericht die leerstofonderdelen en/of de vaardigheden die verbetering behoeven en vervolgt daarmee zijn/haar examentraining;
 - De leerling is actief, de (eigen) vakdocent begeleidt de leerling bij de examentraining, stuurt bij en bespreekt de valkuilen.

Maandag 8 mei, dinsdag 9 mei en woensdag 10 mei, zijn de docenten tijdens hun lessen aanwezig om laatste vragen te beantwoorden. De deelname is facultatief, maar wel n.a.v. vragen.

Verdere hulp bij voorbereiding en planning CE

Extra ondersteuning voor examenleerlingen is te vinden op onderstaande websites:

[Lerenvoorhetexamen.nl](https://lerenvoorhetexamen.nl)

Examenleerlingen vinden hier alle informatie om zich goed voor te bereiden op het examen. Zo kunnen leerlingen er uitleg over examenstof vinden via bijvoorbeeld filmpjes en livestreams.

[Examenkompas.citolab.nl](https://examenkompas.citolab.nl)

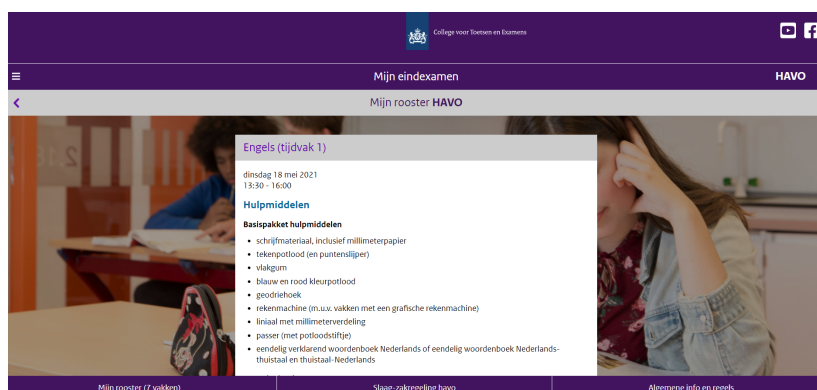
Op examenkompas.citolab.nl kunnen leerlingen oude examens maken en analyseren welke onderwerpen van een vak ze al beheersen en welke ze nog moeten oefenen.

[Examenklacht.nl](https://examenklacht.nl)

Bij de klachtenlijn van het LAKS kunnen examenleerlingen terecht met hun vragen en klachten over de examens. Deze is in april weer geopend. Dit geldt ook voor de werking van deze site.

[Mijneindexamen.nl](https://mijneindexamen.nl)

Op mijneindexamen.nl vinden examenleerlingen alle officiële informatie over de eindexamens. Wanneer is welk examen? Welke hulpmiddelen mag je bij je examen gebruiken? Wanneer ben je geslaagd? Leerlingen kunnen er hun eigen rooster samenstellen en per vak de bijbehorende informatie checken.

Tijdpad tijdens het CE

Het centraal eindexamen (CE) kent twee tijdvakken.

Voor het centraal eindexamen 2023 geldt:

- Leerlingen die hun CE in tijdvak 1 geheel afleggen kunnen in tijdvak 2 hun herexamen afleggen.
- Leerlingen die door onvoorziene omstandigheden (ziekte of andere geldige reden) verhinderd zijn voor een of meerdere vakken tijdens tijdvak 1, kunnen in tijdvak 2 hun examen afronden.
- Het kan voorkomen dat je door onvoorziene omstandigheden (ziekte of andere geldige reden) verhinderd bent tijdens het tweede tijdvak voor (her)examen(s). In dit bijzondere geval kan in overleg met de examencommissie besloten worden dat je je (her)examen(s) aflegt in tijdvak 3. Dit is op een externe locatie in **augustus 2023**.

Donderdag t/m vrijdag	11 mei 26 mei	centrale examens 1 ^e tijdvak
woensdag	14 juni	uitslag examens 1 ^e tijdvak voor leerlingen die in tijdvak 1 voor alle vakken het centraal examen hebben afgelegd
vrijdag	16 juni	voor leerlingen die in tijdvak 1 voor alle vakken het centraal examen hebben afgelegd: uiterlijk vóór 12.00 uur inleveren kopie cijferlijst met aanvraag herexamens 2 ^e tijdvak (ook inleveren bij niet-deelname)
maandag t/m vrijdag	19 juni 30 juni	centrale examens 2 ^e tijdvak leerlingen die in tijdvak 1 niet voor alle vakken het centraal examen hebben afgelegd doen dat voor de resterende vakken in tijdvak 2; leerlingen die voor alle vakken het centraal examen hebben afgelegd kunnen in tijdvak 2 hun herexamens afleggen
donderdag	6 juli	uitslag examens 2 ^e tijdvak

Op de volgende pagina's vind je het complete rooster voor de examens en de herexamens, alsmede een aantal tips en aanwijzingen.

Rooster Centrale Examens HAVO 1e tijdvak en Toegestane Hulpmiddelen

Het lokalenrooster voor het Centrale Examen wordt bekendgemaakt via Zermelo en de website.

				extra hulpmiddelen (zie ook pag. 11ev)
donderdag	11 mei	13:30 – 16:30 uur	scheikunde	- BINAS 6 ^e druk
vrijdag	12 mei	09:00 – 11:30 uur	muziek	- woordenboek Ne
vrijdag	12 mei	13:30 – 16.30 uur	Nederlands	- woordenboek Ne
maandag	15 mei	09:00 – 12:00 uur	geschiedenis	- woordenboek Ne
maandag	15 mei	13:30 – 16:30 uur	biologie	- BINAS 6 ^e druk
dinsdag	16 mei	09:00 – 11:30 uur	tekenen	- woordenboek Ne
dinsdag	16 mei	13:30 – 16:00 uur	Engels	- woordenboek N-E/E-N
dinsdag	17 mei	09:00 – 11:30 uur	Duits	- woordenboek N-D/D-N
dinsdag	17 mei	13:30 – 16:30 uur	bedrijfseconomie	- woordenboek Ne
maandag	22 mei	13:30 – 16:00 uur	Frans	- woordenboek N-F/F-N
dinsdag	23 mei	13:30 – 16:30 uur	Wiskunde A	-grafische rekenmachine
dinsdag	23 mei	13:30 – 16:30 uur	Wiskunde B	-grafische rekenmachine
woensdag	24 mei	13:30 – 16:30 uur	economie	- woordenboek Ne
donderdag	25 mei	13:30 – 16:30 uur	natuurkunde	- BINAS 6 ^e druk
vrijdag	26 mei	13:30 – 16:30 uur	aardrijkskunde	- woordenboek Ne

Bij alle schriftelijke examens mag een eendelig **woordenboek** Nederlands¹ of eendelig woordenboek Nederlands-thuis taal en thuis taal- Nederlands gebruikt worden, en een **niet-grafische rekenmachine**.

Let op! Er zijn versies van 'woordenboek Nederlands' die niet toegestaan zijn. Zij bevatten begrippenlijsten van verschillende vakken. Zie de toelichting op de laatste pagina (22) van deze examengids.

Rooster Centrale Examens HAVO 2e tijdvak en Toegestane Hulpmiddelen

Het lokalenrooster voor het Centrale Examen wordt bekendgemaakt via de website.

				extra hulpmiddelen (zie ook pag. 11ev)
maandag	19 juni	09:00 – 11:30 uur	muziek	- woordenboek Ne
maandag	19 juni	13:30 – 16:30 uur	aardrijkskunde	- woordenboek Ne
dinsdag	20 juni	13:30 – 16:30 uur	geschiedenis	- woordenboek Ne
dinsdag	20 juni	13:30 – 16:30 uur	natuurkunde	- woordenboek Ne
woensdag	21 juni	13:30 – 16:30 uur	Nederlands	- woordenboek Ne
donderdag	22 juni	13:30 – 16:00 uur	Duits	- woordenboek N-D/D-N
vrijdag	23 juni	13:30 – 16:30 uur	biologie	- BINAS 6 ^e druk
maandag	26 juni	13:30 – 16:30 uur	economie	- woordenboek Ne
dinsdag	27 juni	13:30 – 16:30 uur	wiskunde A	- grafische rekenmachine
dinsdag	27 juni	13:30 – 16:30 uur	wiskunde B	- grafische rekenmachine
woensdag	28 juni	13:30 – 16:00 uur	Engels	- woordenboek N-E/E-N
woensdag	28 juni	13:30 – 16:30 uur	scheikunde	- BINAS 6 ^e druk
donderdag	29 juni	13:30 – 16:00 uur	tekenen	- woordenboek Ne
vrijdag	30 juni	13:30 – 16:00 uur	Frans	- woordenboek N-F/F-N

Bij alle schriftelijke examens mag een eendelig **woordenboek** Nederlands² of eendelig woordenboek Nederlands-thuis taal en thuis taal- Nederlands gebruikt worden, en een **niet-grafische rekenmachine**.

Let op! Er zijn versies van 'woordenboek Nederlands' die niet toegestaan zijn. Zij bevatten begrippenlijsten van verschillende vakken. Zie de toelichting op de laatste pagina (22) van deze examengids.

Toegestane Hulpmiddelen examens havo

alle vakken	Basispakket, bestaande uit: <ul style="list-style-type: none">-schrijfmateriaal incl. millimeterpapier-tekenpotlood-blauw en rood kleurpotlood-liniaal met millimeterverdeling-passer-geometrische driehoek-vlakgum-niet grafische rekenmachine
alle schriftelijke examens	- Eindelijk woordenboek Nederlands ³ of eindelijk woordenboek Nederlands-thuis taal en thuis taal- Nederlands
moderne vreemde talen	- Woordenboek naar en van de vreemde taal. Bij het vak Engels mag bovendien een woordenboek Engels - Engels gebruikt worden naast een tweetalig woordenboek.
wiskunde A en B	-Eén grafische rekenmachine (zie verder pag. 12) -Roosterpapier in cm ² (door de school verstrekt)
natuurkunde	-BINAS 6 ^e editie (door de school verstrekt)
scheikunde	-BINAS 6 ^e editie (door de school verstrekt)
biologie	-BINAS 6 ^e editie (door de school verstrekt)
muziek	- computer

Aanvulling:

Een digitaal woordenboek is niet toegestaan.

Het is de kandidaat **niet** toegestaan tijdens het examen gebruik te maken van de grafische rekenmachine of andere materialen van een andere kandidaat.

Overige niet genoemde hulpmiddelen

Naast het basispakket hulpmiddelen kan de kandidaat enkele hulpmiddelen meenemen die niet genoemd zijn, die op geen enkele wijze een relatie hebben met de exameneisen maar die wel functioneel (kunnen) zijn, zoals een nietmachine, puntenslijper, een markeerstift of een leesliniaal (loep). Hulpmiddelen die een relatie kunnen hebben met exameneisen zijn niet toegestaan.

Let op! Er zijn versies van 'woordenboek Nederlands' die niet toegestaan zijn. Zij bevatten begrippenlijsten van verschillende vakken. Zie de toelichting op de laatste pagina (22) van deze examengids.

Gebruik computer als schrijfgerei

Wanneer in voorkomende gevallen de computer wordt gebruikt als schrijfgerei bij de centrale examens geldt dat de spellingcontrole dient te worden **UIT**geschakeld bij die centrale examens waarin spelling moet worden beoordeeld.

Echter bij kandidaten met een dyslexieverklaring, die de computer als schrijfgerei gebruiken, mag de directeur toestaan dat ook bij centrale examens waarbij spelling meeweegt, de spellingcontrole **AAN** mag staan. De correctoren moeten de aftrekregels voor spellingfouten ook toepassen bij leerlingen die met spellingcontrole hebben gewerkt.

Het werk dient regelmatig te worden opgeslagen op een usb-stick.

Na afsluiting van de zitting wordt het werk uitgeprint, en door de kandidaat en een van de toezichthouders getekend. De kandidaat zal zelf naam en examennummer al hebben vermeld in zijn tekstbestand, zo niet, dan kan dat nog op de print worden aangevuld. De print geldt daarna als het officiële examendocument dat naar de correctoren gaat.

De grafische rekenmachine

Grafische rekenmachine

Voor havo is alleen voor de vakken wiskunde A en wiskunde B een grafische rekenmachine toegestaan, en dan ook alleen maar een grafische. Het is een kandidaat bij die vakken ook niet toegestaan de beschikking te hebben over een gewone rekenmachine.

Toegestane grafische rekenmachines in 2022 (alleen bij wiskunde A en B)

Texas Instruments:

- TI-84 Plus T^v, de basisversie met LED lampje;
- TI-84 Plus CE-T
- TI-Nspire CX (alleen de versie zonder CAS)
- TI-Nspire CX II-2 (zowel met als zonder CAS)

Casio:

- Fx-9860GII (SD)
- Fx-CG20
- Fx-CG50

Hewlett Packard:

- HP Prime, mits voorzien van de meest recente Nederlandse examenstand

Eisen toegestane grafische rekenmachine Voor alle typen grafische rekenmachines geldt dat de machine voorzien is van de minimale OS of firmwareversie die in maart voorafgaand aan het centraal examen voor de betreffende machine door het CvTE wordt gespecificeerd.

Oudere types dan de hier genoemde, ook die eerder wel waren toegestaan, zijn in 2023 NIET meer toegestaan op de havo.

Een grafische rekenmachine is op het centraal examen alleen toegestaan als het geheugen van de grafische rekenmachine is geblokkeerd door een examenstand. Dat houdt onder meer in dat applicaties, programma's en (tekst)bestanden niet benaderbaar of bruikbaar zijn en dat een eventuele

CAS-functionaliteit niet beschikbaar is. Het moet direct **zichtbaar** zijn of een machine **in examenstand** staat. Dit moet op ieder moment tijdens het examen te controleren zijn zonder de kandidaat te storen.

De examenstand moet worden ingesteld door de examiner aangezien de controle óf de machine in examenstand staat wel kan worden uitgevoerd zonder de leerling te storen maar niet of de machine in de **juiste** examenstand staat.

Verder geldt het volgende:

- Een grafische rekenmachine mag tijdens het examen niet op het lichtnet worden aangesloten of met andere apparatuur worden verbonden.
- Het is een kandidaat niet toegestaan tijdens het examen gebruik te maken van de grafische rekenmachine van een andere kandidaat.
- Het is niet toegestaan dat de kandidaat tegelijkertijd de beschikking heeft over twee (grafische) rekenmachines.
- In machines met een SD-slot mag tijdens het CE geen SD-kaart zitten.

Rekenmachine met basisbewerkingen, de niet-grafische rekenmachine

Bij de vakken zonder grafische rekenmachine is een machine met basisbewerkingen voldoende.

Rekenmachines die over alle benodigde basisbewerkingen beschikken zijn:

Casio fx-82MS, HP10S+, TI30XB(S)

Belangrijk uitgangspunt is dat hulpmiddelen die vaardigheden overbodig maken waarover de leerling volgens de syllabus moet beschikken niet zijn toegestaan. Machines die daarom in ieder geval **niet zijn toegestaan**: Casio fx-991EX en TI-30XPro.

Verder geldt het volgende:

- Een rekenmachine mag tijdens het examen niet op het lichtnet worden aangesloten of met andere apparatuur worden verbonden.
- Het is een kandidaat niet toegestaan tijdens het examen gebruik te maken van de rekenmachine van een andere kandidaat.
- Een rekenmachine mag geen geluid maken.
- Een rekenmachine mag niet beschikken over de mogelijkheid grafieken weer te geven.
- Een rekenmachine mag niet beschikken over zend- en/of ontvangstmogelijkheden.
- Een rekenmachine mag niet alfanumeriek (met letters op het scherm) zijn; bedoeld is dat er geen teksten kunnen worden ingevoerd of uitgelezen, zoals bijvoorbeeld met de mobiele telefoon wel kan. De letters 'sin' als afkorting van sinus worden in dit verband dus niet als alfanumeriek beschouwd.
- Een meerregelige machine is niet verboden als hij aan de overige criteria voldoet.

De Organisatie van het Examen HAVO

- Zorg dat je iedere zitting minstens 15 minuten vóór aanvang aanwezig bent.
- Tijdens het examen mag je je plaats niet verlaten.
- Maak vóór het examen begint gebruik van het toilet; lopen tijdens het examen stoort de andere kandidaten.
- Extra papier vraag je door je hand op te steken.
- Je mag uitsluitend werken op door de school verstrekt papier.
- Je kladpapier hoef je niet in te leveren.
- Aan het **einde** van de zitting mag je de opgaven meenemen; wanneer je voortijdig de zaal verlaat moet je die opgaven dus op je tafel laten liggen.
- Alle ingeleverde werken moeten voorzien zijn van
 - Naam
 - Examenummer
 - Vak
 - Afdeling
 - Datum
- Als je werk uit meerdere vellen papier bestaat, nummer je de vellen opeenvolgend en voorzie je elk blad van naam en examenummer.
- Als je klaar bent met het werk, kun je door hand opsteken een surveillant waarschuwen, die dan het werk ophaalt.
- Daarna kun je, telkens in groepen en per kwartier, de examenzaal verlaten nadat de surveillant daartoe een teken heeft gegeven.
- Zorg dat je bij het weggaan je medekandidaten niet stoort.
- Zorg dat je werk er leesbaar en netjes uitziet,
 - Schrijf met een donkerblauwe of zwarte pen
 - Tekeningen en grafieken alleen met potlood
 - Gebruik de kantlijn
 - Laat tussen twee antwoorden minimaal één regel open
 - Controleer je werk op reken- en spelfouten, en op het aantal vragen.

Algemene Regels tijdens het Examen

- Indien door ziekte of overmacht de deelname aan een Centraal Examen niet mogelijk is moet de kandidaat vóór aanvang van het examen worden afgemeld bij de schoolleiding.
- Iemand die meer dan een half uur te laat is, mag niet tot de examenzaal worden toegelaten.
- Niemand mag de examenzaal binnen één uur na aanvang van de zitting verlaten.
- Niemand mag de examenzaal verlaten zonder toestemming.
- Voor iemand die later binnenkomt (max. een half uur na aanvang) geldt de officieel vastgestelde eindtijd. Zo'n kandidaat mag niet langer aan het examen werken.
- Slechts iemand die met toestemming van de Inspectie examenverlenging heeft gekregen mag langere tijd aan het examen besteden.
- Tijdens de zitting verlaat niemand zijn plaats: extra papier vraag je aan de surveillanten door handopsteken.
- Wie onregelmatigheden pleegt kan van verdere deelname aan het examen uitgesloten worden.
- Deelname aan een zitting betekent dat je beoordeeld wordt op wat je tijdens deze zitting presteert.
- Het werk kan in bepaalde gevallen door de inspecteur ongeldig verklaard worden als iemand tijdens een zitting ziek wordt. Daarmee kan uitstel naar het 2^e tijdvak worden toegestaan.
- Je mag **geen** examenwerk maken met **potlood** (uiteraard behalve tekeningen en grafieken).
- Er mag niets mee naar binnen worden genomen in de examenzaal behalve: pen, potlood, gum, geometrische driehoek, liniaal, passer en de toegestane hulpmiddelen die niet door de school worden verzorgd zoals: rekenapparaat en tabellenboekjes. Dus geen: pennenmapjes, tassen, enz.
- Kandidaten mogen **geen TYPEX** (correctievloeistof) gebruiken. Gewoon ouderwets doorstrepen dus!
- **Mobiele telefoons** mag je tijdens de examens **niet bij je hebben! Dit geldt voor alle apparatuur waarmee digitale communicatie mogelijk is!** Ook gebruik als tijdwijzer is dus niet toegestaan! De veiligste oplossing: thuislaten!! Anders: uitzetten en inleveren voor de duur van de zitting vóór de aanvang van elk examen!
- Eten en drinken is toegestaan, **mits** het geen overlast oplevert, dus geen blikjes etc..

De Slaagnorm havo

Een examenkandidaat is geslaagd als deze voldoet aan de volgende eisen:

- de kandidaat voldoet aan de kernvakkenregel: afgerond mag er slechts één vijf als eindcijfer voor de vakken Nederlands, Engels en wiskunde behaald worden en de rest voldoende;
- het gemiddelde cijfer voor alle centrale examens (CE) waaraan hij/zij heeft deelgenomen bedraagt minimaal 5,50;
- het vak LO is beoordeeld als ‘voldoende’ of ‘goed’.

én als de eindcijfers ook aan de volgende eisen voldoen:

- alle eindcijfers (incl. het combinatiecijfer) zijn 6 of hoger, *of*
- er is 1x5 behaald en voor de overige vakken een 6 of hoger, *of*
- er is 1x4 **of** 2x5 **of** 1x5 en 1x4 behaald en voor de overige vakken een 6 of hoger, waarbij het gemiddelde van alle cijfers tenminste 6,0 is, *en*
- geen enkel eindcijfer is (afgerond) lager dan 4.

Cijfers voor maatschappijleer, ckv en het profielwerkstuk maken deel uit van het combinatiecijfer. Met een eindcijfer lager dan 4 is de kandidaat afgewezen. Dit geldt ook voor het eindcijfer per onderdeel van het combinatiecijfer: de kandidaat met een 3 voor maatschappijleer is afgewezen.

Als je geen eindexamen doet in wiskunde, moet je het schoolexamen rekenen afleggen. Het behaalde cijfer telt niet mee in de uitslagbepaling en wordt vermeld op (een bijlage bij) je cijferlijst.

Een bijzondere bepaling regelt de rol van een extra vak. De uitslag wordt vastgesteld op een reeks van cijfers die samen een volledig examen vormen. Heeft een kandidaat in meer vakken dan het vereiste minimum examen gedaan, dan kan een extra vak buiten beschouwing worden gelaten. Als daardoor de kandidaat kan slagen, moet dat zelfs gebeuren. De kandidaat bepaalt of het resultaat van het extra vak op de cijferlijst wordt vermeld.

Voor de onderdelen van het combinatiecijfer geldt op de extra-vak-regeling echter een uitzondering. Het combinatiecijfer bestaat uit enkele van overheidswege voorgeschreven onderdelen zoals maatschappijleer, en daarnaast eventueel uit een of meer door de school aangewezen “extra” onderdelen, voor alle kandidaten of naar keuze van de kandidaat. Met een 3 of lager voor een onderdeel is een kandidaat afgewezen. Dat geldt zowel als die 3 of lager behaald is op een door de overheid voorgeschreven onderdeel, als wanneer de 3 of lager is behaald op een door de school aan alle kandidaten voorgeschreven onderdeel.

Zo bereken je het gemiddelde cijfer CE

Je centraal examencijfers zijn in een decimaal nauwkeurig. Tel al je centraal examencijfers op (niet afronden!) en deel dit getal door het aantal vakken. Met een gemiddelde van 5,50 ben je geslaagd, met een gemiddelde van 5,49 of lager ben je gezakt.

Uitslag Centraal Eindexamen 1e tijdvak CE

De uitslag van het Centraal Eindexamen kan na tijdvak 1 alleen worden vastgesteld voor leerlingen die een volledig eindexamen hebben afgelegd. Onderstaande geldt dan ook alleen voor die leerlingen die in tijdvak 1 voor al hun vakken een CE hebben afgelegd.

Na de tweede correctie door een gecommiteerde hebben we de scores voor alle examens waaraan je deelgenomen hebt. Op **woensdag 14 juni** krijgen we dan van overheidswege de omzettingstabellen. We berekenen je eindcijfer per vak en leggen de resultaten voor aan de vergadering van docenten/examinatoren. Dit college bepaalt de uitslag op basis van de landelijke slaagregeling. Alleen leerlingen die in het eerste tijdvak voor al hun vakken hebben deelgenomen aan het CE krijgen op 14 juni een eerste uitslag.

De **uitslagvergadering** van het 1^e tijdvak is **voorlopig** gepland op **woensdag 14 juni:**
HAVO 12.00 uur.

De mentoren gaan na de vergadering **alle kandidaten die hun CE in het eerste tijdvak hebben afgerond bellen**, te beginnen met de nog niet geslaagden. Dit wordt voor HAVO vanaf ca. 14.30 uur.

Het is zaak dat de kandidaten omstreeks die tijd thuis in de buurt van de telefoon te vinden zijn, en zeker niet elkaar precies rond die tijd gaan bellen, zodat de mentor zijn boodschap niet kwijt kan!

Alle kandidaten die hun CE in het eerste tijdvak hebben afgerond krijgen de uitslag ook op schrift. Deze moet samen met de voorlopige cijferlijst (voorlopig, want je mag deelnemen aan een herexamen) **afgehaald worden op woensdag 14 juni omstreeks 16.00 uur bij de mentor.**

Tevens ontvang je een kopie van je cijferlijst. Hierop moet je als kandidaat aangeven welk vak je wenst te herkansen (= herexamen CE). Op deze kopie zit ook een sticker die je moet invullen over je vervolgopleiding. Leerlingen die een volledig eindexamen hebben afgelegd tijdens het eerste tijdvak kunnen hun herexamen afleggen in het tweede tijdvak.

Wanneer je aan een herexamen wilt deelnemen, vul je het betreffende blokje op het formulier in (bij het vak dat je wilt herkansen) en levert het zo snel mogelijk (maar **uiterlijk vóór vrijdag 16 juni 12:00 uur**) in bij de examensecretaris. **Ook als je niet deelneemt** aan het herexamen lever je de getekende kopie van de cijferlijst in. Van de voorlopige cijferlijst die in je bezit blijft kun je een kopie maken om op te sturen naar de vervolgopleiding waarvoor je je hebt aangemeld.

Indien je met deze uitslag na tijdvak 1 **nog niet geslaagd** bent, kom je op **vrijdagochtend 16 juni** naar school. Je mentor geeft aan hoe laat en waar je verwacht wordt. Je ontvangt dan de voorlopige cijferlijst (en een kopie cijferlijst). Samen met de mentor wordt besproken in hoeverre een herexamen nog kansen biedt, en welk advies de examinatoren daarover hebben afgegeven.

Wanneer je aan een herexamen wilt deelnemen, vul je het betreffende blokje in op de kopie van de cijferlijst, en levert deze zo snel mogelijk daarna (maar **uiterlijk vóór 16 juni 12:00 uur**) in bij de examensecretaris.

Het 2e tijdvak

Kandidaten die in schooljaar 2022-2023 eindexamen afleggen mogen examenjaar 2023 in **EEN** vak herexamen afleggen.

Kandidaten die in tijdvak 1 een volledig examen hebben afgelegd kunnen in tijdvak 2 hun herexamen afleggen. Bij de uitslagvergadering zal aan de vakdocenten advies gevraagd worden omtrent de keuze van het herexamenvak. Vraag dat dus aan je mentor, maar benader ook de vakdocent zelf als je twijfelt.

Kandidaten die in het eerste tijdvak examens nog niet gemaakt hebben, leggen deze af in tijdvak 2.

Uitslag Centraal Eindexamen 2e tijdvak CE

De bekendmaking van de normering van de Centrale Examens 2^e tijdvak vindt plaats op **donderdag 6 juli 2023**.

Voor leerlingen **die in tijdvak 1 een volledig eindexamen** hebben afgelegd en in tijdvak 2 hun herexamen:

- kandidaten waarvan de uitslag na tijdvak 1 bepaald is, en nog niet geslaagd waren. Na omzetting in cijfers wordt de definitieve uitslag per kandidaat vastgesteld. De kandidaten **krijgen in de loop van de ochtend telefonisch bericht van de mentor**.
- Kandidaten waarvan de uitslag na tijdvak 1 bepaald is, die wel geslaagd waren en een herexamen afgelegd hebben als herprofilering/cijferverbetering. Zij ontvangen niet automatisch bericht hierover. Zij kunnen voor nadere informatie telefonisch contact opnemen met de mentor.

Voor leerlingen die hun eindexamen pas **voltooid hebben in het tweede tijdvak**:

Na de tweede correctie van alle vakken in tijdvak 1 en 2 door een gecommitteerde, hebben we de scores voor alle examens waaraan je deelgenomen hebt. Op **donderdag 6 juli** krijgen we dan van overheidswege de omzettingstabellen. We berekenen je eindcijfer per vak en leggen de resultaten voor aan de vergadering van docenten/examinatoren. Dit college bepaalt de uitslag op basis van de landelijke slaagregeling. Alleen leerlingen die pas in het tweede tijdvak voor al hun vakken hebben deelgenomen aan het CE krijgen op 6 juli een eerste uitslag.

De **uitslagvergadering** van het 2^e tijdvak is **voorlopig** gepland op **donderdagochtend 6 juli**. De mentoren gaan na de vergadering **alle kandidaten bellen**.

Alle kandidaten die hun CE in het tweede tijdvak hebben afgerond krijgen op 6 juli de uitslag ook op schrift. Deze moet samen met de voorlopige cijferlijst (voorlopig, want je mag nog deelnemen aan herexamens) **afgehaald worden op donderdag 6 juli omstreeks 14:00u bij de mentor**.

Tevens ontvang je een kopie van je cijferlijst. Hierop moet je als kandidaat aangeven welke vak je wenst te herkansen (= herexamen CE). Op deze kopie zit ook een sticker die je moet invullen over je vervolgopleiding. Leerlingen die een hun eindexamen hebben afgerond tijdens het tweede tijdvak kunnen hun herexamens afleggen in het derde tijdvak.

Wanneer je aan een herexamen wilt deelnemen, vul je het betreffende blokje op het formulier in (bij het vak dat je wilt herkansen) en levert het zo snel mogelijk (maar **uiterlijk maandag 10 juli vóór 12:00 uur**) in bij de examensecretaris. **Ook als je niet deelneemt** aan het herexamen lever je de getekende kopie van de cijferlijst in. Van de voorlopige cijferlijst die in je bezit blijft kun je een kopie maken om op te sturen naar de vervolgopleiding waarvoor je je hebt aangemeld.

Indien je met deze uitslag na tijdvak 2 **nog niet geslaagd** bent, kom je op **vrijdag 7 juli** naar school. Je mentor geeft aan hoe laat en waar je verwacht wordt. Je ontvangt dan de voorlopige cijferlijst (en een kopie cijferlijst).

Samen met de mentor wordt besproken in hoeverre een herexamen nog kansen biedt, en welk advies de examinatoren daarover hebben afgegeven.

Wanneer je aan een herexamen wilt deelnemen, vul je het betreffende blokje in op de kopie van de cijferlijst, en levert deze zo snel mogelijk daarna (maar **uiterlijk maandag 10 juli vóór 12:00 uur** in bij de examensecretaris.

Het 3e tijdvak

Het derde tijdvak CE is bestemd voor:

- Kandidaten die in het tweede tijdvak hun examen hebben afgesloten maar nog recht hebben op een herkansing.

Diploma uitreiking

De feestelijke uitreiking van de diploma's is voor de **havo** gepland op **donderdag 6 juli 2023**.

Alle geslaagde kandidaten (na tijdvak 1 en 2) ontvangen dan hun diploma.

Docenten / Examinatoren eindexamen 2023 HAVO

Nederlands	Mw. F. van Rijn Dhr. H. Herkert
Frans	Mw. D.Valin
Duits	Mw. B. Drozdowska
Engels	Mw. V. Alkemade Mw. M. Vischer
Geschiedenis	Dhr. M. Husson Mw. G.Feij
Aardrijkskunde	Dhr. R.Puts
Wiskunde A en B	Dhr. J. Kooijman
Natuurkunde	Dhr. R.Blom
Scheikunde	Mw. S. Gulikers
Biologie	Mw. B. Damoiseaux
Economie	Dhr. M. Héman
Bedrijfseconomie	Dhr. E. Augustin
Muziek	Mw. R. Joosten
Tekenen	Mw. M. Vink

'Woordenboek Nederlands' als hulpmiddel bij het eindexamen

Een eindelijk verklarend woordenboek Nederlands is toegestaan bij alle *schriftelijke* examens. In plaats van het eindelijk woordenboek Nederlands mag ook gebruikgemaakt worden van een woordenboek van Nederlands naar een vreemde taal (bijvoorbeeld naar de thuistaal van de kandidaat).

Bij vakspecifieke termen kan het woordenboek echter ook aanleiding geven tot verwarring. Een voorbeeld: eentonigheid heeft in het vak muziek een betekenis die niet strookt met de beschrijving in een woordenboek. In situaties zoals het gegeven muziekvoorbeeld is de vakinhoudelijke omschrijving de geldige. Voor een inhoudelijk afwijkende omschrijving worden geen punten toegekend, ook niet als de kandidaat deze omschrijving letterlijk aan het woordenboek heeft ontleend.

Let goed op! De hieronder afgebeelde versies van 'woordenboek Nederlands' zijn **niet toegestaan** als hulpmiddel, ook niet als er een meer recente uitgave beschikbaar komt.

NIET TOEGESTAAN ALS HULPMIDDEL BIJ HET CENTRAAL EXAMEN

De bedoelde documenten zijn namelijk geen woordenboeken. Het blijkt te gaan om lijsten met omschrijvingen van vakinhoudelijke begrippen die een leerling moet kennen. Deze documenten zijn om die reden uiteraard NIET toegestaan als hulpmiddel tijdens de centrale examens.